

Анђелко С. Максимовић

Каролина Кнежевић

Породица Лазаревић

Велико Средиште

В р ш а ц

2013.

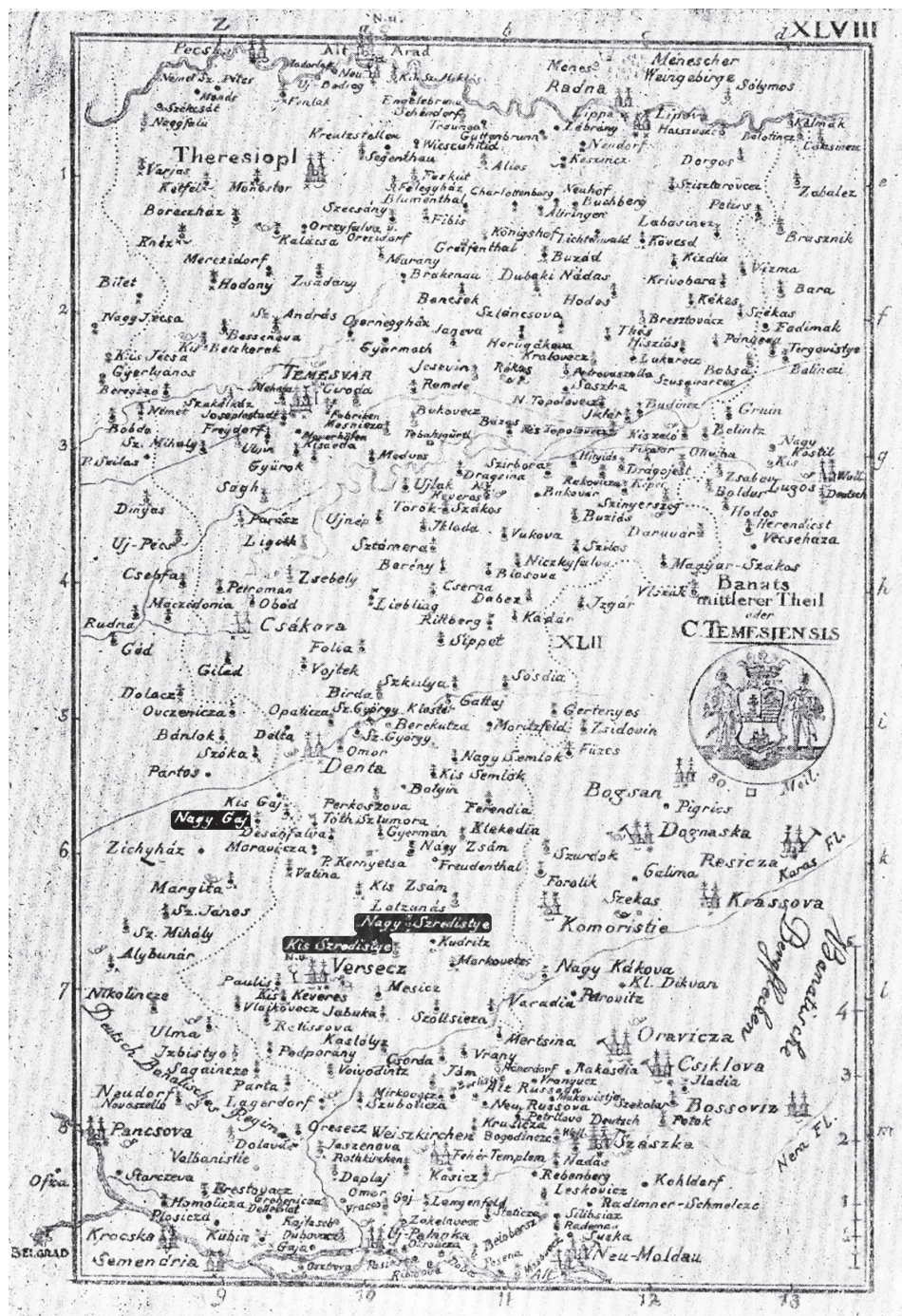
**Овај рад посвећујем
својој покојној баби,
доброј и напаћеној души,
Милицы девојачко Варађан,
рођеној 20. априла / 2. маја 1880. године,
у Великом Средишту,
од оца Спасоја - Спасе и мајке Живане.
Удала се, 7. новембра 1897. године,
за мог деду Душана Максимовића.
Умрла је и сахрањена у Великом Гају
21. јануара 1940. године.**

Захвалан унук Анђелко

Предговор

За племићку породицу Лазаревић од Великог и Малог Средишта заинтересовао сам се, пишући о Маленицама, али тек када сам пронашао да се Олга Лазаревић от Великог Средишта удала за Александра Маленицу от Стаморе 1858. године. Тада сам и почео озбиљно да тражим материјале о Лазаревићима, којих додуше нема баш много. Проналазио сам, најчешће лепо испричане легенде и приче о њиховом богатству и моћи, најзад и о њиховој брзој пропасти, али са мало, углавном нетачних података о њиховом пореклу, родослову и међусобно родбинским односима. Што је најчудније, да се нико није потрудио да мало погледа у Протоколе рођених и крштених, венчаних и умрлих и те нетачности исправи. Напротив свако је само преписивао од предходника, додавши понешто: „као син ратног профитера“ и сл. Чак ни др Јован Ердељановић у својој књизи: „Срби у Банату“ није написао ништа о Лазаревићима, сем буради са великим благом прекривени катраном и два погрешна података да је Голуб имао два сина Феодора и Мишу. Голуб је Феодору био пра деда и Михаилу - Миши деда. Вероватно да је др Јован Ердељановић у Великом Средишту, пронашао лоше саговорнике код анкетирања, који су рекли погрешне податке, јер су такве и знали. Ја и Каролина Кнежевић смо податке о Лазаревићима тражили, многе и нашли у Матичним књигама великосредишке парохије, које се налазе у Историјском архиву у Белој Цркви, у мађарским Енциклопедијама за Тамишку и Торонталску регију, које је приредио Боровски Саму са сарадницима, издате у Будимпешти 1911. и 1912. године. Користили смо и друге писане изворе, наших или страних аутора до којих смо дошли, а узимали смо и делове неких записа са интернета за које смо сматрали да се могу употребити за наш рад о Лазаревићима пошто су историјски тачни, а дешавања временски прихватљива. Значи, у раду о породици Лазаревић изнећемо у највећем делу само проверене податке до којих смо дошли нашим истраживањима, без упуштања у сувишна објашњења и доказивања да су у неким писаним радовима изнети подаци нетачни или делимично тачни, пошто верујем да аутори нису ни улазили у нека истраживања која изскују много времена и труда и не дају увек очекиване резултате. То их, по мом мишљењу једноставно и није интересовало.

Карта Тамишке жупаније, 1800. године.

Важно је напоменути да је Банат коначно 1779. године, инкорпориран Мађарској. На територији која није остала под Војном границом формиране су три жупаније: **Торонталска, Тамишка и Крашовско – Северинска.** Промена је била веома значајна не само у државно – правном смислу, него и у односима између спахија и сељака. Банат је био препуштен мађарском племству, које је било стварни и једини носилац власти у жупанијама. У распису за лицитације, који је послат жупанијама, поред описа спахилука, стоји да куповина истог са собом доноси и племићку титулу. Услови куповине били су повољни. Велико и Мало Средиште се налази у Тамишкој жупанији. Користимо неке податке Феликса Милекера и Боровског, који се углавном односе на XVIII и XIX век, у ствари односе се на време до продаје истих 1832. године. Средиште је додељено вршачком диштрикту 1716. године, а већ следеће године, помиње се под садашњим именом Велико Средиште и забележено је да је имало 72 куће. Године 1761. било је настањено искључиво православним живљем српског и румунског порекла. Мађари, Немци и др. католичке и реформаторске вероисповести населили су се 1830-тих и 1840-тих година, тако да је у Великом Средишту 1848. године пописано 2012 становника, од тога, православних 1438, католика 525, осталих 49. Боровски је у Енциклопедији навео да је у Великом Средишту 1833. године пописано 122 целе парцеле, по нашем рачуно око 4.270 ланаца. Ф. Милекер је навео да је 1832. великосредишки атар имао 22. целе сесије, 148 половина и 49 четвртина, опет по нашем рачуну око 3.800 ланаца. (Ми смо рачунали да једна сесија има 35 ланаца обрадиве површине, без ливада, пашњака, и окућница). Године 1832. како наводи Милекер, у Великом Средишту је било засађено 735 ланаца винограда. (По нашем рачуну ланац износи 57,5 ари или 5750 м²). Колико се Лазаревићи бавили виноградарством није нам познато, вероватно да јесу, пошто је 1882. године било засађено 1505 ланаца. Свакако да су остале површине биле засејане житарицама.

Родоначелник породице је Голуб Лазаревић

Голуб Лазаревић води порекло из Србије. У Банат је дошао 1803. године, прешавши Дунав, зашта постоје сигурни докази. Настанио се у Ковину. Незна се колико је година имао кад се доселио, али сигурно више од двадесет. У Ковину се и оженио Банаћанком Анном из Делиблата. Дакле, дошао је сам, а не са породицом, коју тада и није имао. Шта је Голуб у Ковину радио и чиме се бавио око 30. година није нам познато. Можда је то била нека трговина. **Верује се да је из Србије донео повећи капитал,** којег је некако прокријумчарио, дали у три бурета заливена катраном, или на неки други начин, како не би изазвао сумњу код Аустроугарских цариника, који су били веома строги и избегао могуће последице које би из тога произашле. Зато и верујемо, ако је то истина, да је то могао да уради само одрастао човек. Сумња свакако се намеће сама по себи, како се један странац за тако кратко време могао обогатити да купи све што је купио и сагради све што је саградио у Великом Средишту.

Немамо података када је Голуб рођен, што је и разумљиво, али у Протоку умрлих за великосредишку парохију нисмо пронашли ни његову годину смрти. Сматрали смо да је умро само у Великом Средишту пошто је ту стално и живео, али изгледа да није тако. Немамо података о неким његовим путовањима. Па ипак се десело да га у Протоку умрлих нема. Али смо зато у Протоку умрлих пронашли његову супругу Ану, где пише:

Анна супруга почившега Голуба племенитог Лазаревића от Великог Средишта, умрла 23. јуна 1868. године, у 80. години живота, да је Грко Восточное вере, спахиница, рођена у Делиблату, умрла у Великом Средишту. Сахрањена 24. јуна 1868. године у Великом Средишту. Исповедила се и причестила, а умрла од старости и слабости. Георгије Радак, парох великосредишки. (Слика бр.8 умрлица Ане).

Са овим податком били смо у могућности да макар приближно израчунамо годину рођења **Ане и верујемо да је рођена око 1788. године**. Из овог документа се види да је Голуб умро пре ње, али немамо податак кад. Ако прихватимо претпоставку да је Голуб био неколико година старији од Ане и да је 1803. године, код преласка у Банат имао 20 или мало више од 20 година, **онда се може прихватити да је рођен око 1780. године**.

Пронашли смо да су Голуб и Ана сигурно имали четворо деце, зашта имамо доказе, а можда их је било и више. На жалост тражене податке о рођењу деце Лазаревића у Ковину нисмо могли да добијемо од Историјског архива из Панчева, са образложењем да се на микрофилмовима за тај период времена налазе само подаци рођених и умрлих католичке вероисповести, а не и православних. Жеља је била обострана, да се до података ипак некако дође, али без успеха. И са непотпуном подацима урадили смо по нашем мишљењу прихватљиву документацију о њиховој деци.

Василије је први син Голуба и Ане, рођен у Ковину око 1814. године. Израчунато на основу података из умрлице. (Слика бр.9)

Станија је њихова прва ћерка, рођена у Ковину око 1819. Израчунато на основу података из венчанице. Године 1837. 10. јануара у Великом Средишту, након трократног објављивања у цркви, венчава се првобрачни женик **Василије** син Арона Деспинича сопритјажатеља Которишкога комлитата Кратовскога и девица - невеста **Станија**, дете-ћерка Голуба Лазаревича, притјажатеља великосредишкога Комлитета Темишварскога. Василије је имао 20 година, а Станија 18. На основу овог податка смо израчунали да је могућа година њеног рођења око 1819. Венчани кумови су били: Георгиј Теодоров и Павел син Јована Ранкова, притјажатељ Которишкога. На крају се спомиње и Православни Епископ вршачки. Потпис нечитак, али тих година је вршачки владика био Јосиф (Рајачић). Неке делове из венчанице и нисам могао да прочитам можда ће неко моћи боље. (Слика бр.10).

Шта је са Станијом и са њеним супругом Василијем даље било немамо података. **У Додатку књиге се налазе сви пронађени оригинални материјали, крштенице, умрлице и венчанице, које смо снимани и нумерисани.**

Александар је други син Голуба и Анне, рођен у Ковину око 1825. Израчунато на основу података из умрлице. (Слика бр.11).

Јулијана је њихова друга ћерка. О њој немамо податке ни о години рођења ни о години смрти. Пронашли смо је у Протоколу крштених, да је крстила децу рођеног брата Василија, што је интересантно. Крстила је Елисавету 1845. и Меланију 1850. године. У крштеницама пише: да их је крстила Јулијана Лазаревић, дете Голуба Лазаревића, земљодршца великосредиштанског. Покушали смо и код Јулијане да некако израчунамо годину рођења узимајући у обзир године старости њене мајке Анне. Сматрамо да је могућа године Јулијаниног рођења између 1830. и 1833. године, а можда и нешто раније. Мајка Анна би тада имала између 40 и 45 година. Разуме се да су ово само претпоставке. Могућности рађања код жена старијих од 40 година су различите. Код крштења сестара она је могла да има 12 до 15 година за крштење Елисавете, а код крштења Меланије од 17 и можда до 20 година. Других података о њој немамо. (Слике бр. 20 и 23).

О Голубу Лазаревићу немамо никаквих података. Није нам познато његово порекло, година рођења ни из којег је краја или дела Србије дошао у Банат, па чак ни година његове смрти. Али оно што знамо и што можемо да тврдимо јесте, да Голуб Лазаревић није био, нити је могао бити син Поп Луке Лазаревића или боље Војводе Луке Лазаревића, без обзира на лепо написану легенду.

Да бисмо то и доказали изнећемо само укратко неке податке о животу Поп Луке:

Лука Лазаревић из Свилеуве је рођен 1774. године, од оца Теодора Лазаревића. Био је на школовању у Аустрији око 3,5 године. Немамо податке на каквом школовању. Кад се вратио оженио се и запопио. За парохију је добио Коцељеву и Љутице. Први је у Шабачкој нахији 1804. године устао против Турака, створио устаничку чету и изабран је за војводу. Учествовао је у свим бојевима и 1805. у првој половини године се распопио. 1813. године, након пропасти устанка, напустио је Србију и наредних 20 година, све до 1833. био у емиграцији. Прво у Срему, па у Штајерској, а затим у Хотину (Бесарабија) где је добијао од Русије 300 дуката годишње. Поп Лака се два пута женио. Први пут са Маријом Пејић и са њом имао два сина, Михаила и Кузмана и други пут са Данојлом из Јадра и са њом имао три сина, Владимира, Александра и Константина. Михајло и Константин школавали се у Русији и тамо умрли. Кузман, Владимир и Александар, дошли су у Србију основали породице и имали потомке. Неки од потомака имали су веома успешне каријере и верујемо да се лоза одржала до данашњих дана. **Поп Лука или Војвода Лука Лазаревић је умро у Шапцу 29. априла 1852. године. Сахрањен је у порти поред шабачке цркве.** Детаљније о његовом животу, као и о његовом родослову небисмо писали пошто у овом раду не пишемо о Војводи Луки Лазаревићу, већ о Голубу Лазаревићу.

Постоје чврсти докази да је Голуб у Банат дошао 1803. године, да ли са неким благом или без њега, али сигурно не као дете већ као одрастао човек и ако прихватимо, као што смо већ рекли, да је могућа година његовог рођења 1780. или нека око те године, онда је сасвим јасно да би он могао да буде само Поп Лукин млађи брат, а не син, јер је разлика у годинама мала. У родослову Лазаревићевих нико од потомака ни у каснијем периоду није добио име Голуб. Он је у Банат дошао пре почетка устанка, али је познато да се у Србији устанак спремао и да су многи богати Турци поготову спахије бежале из Србије, јер су времена била веома тешка и за њих несигурна. Многи су плаћали у новцу или драгоценостима да би на миру побегли и сачували животе своје и свије породице. Уосталом

Срби су сада имали прилике да се понашају као што су то вековима чинили Турци. Можда је и Голуб на такав начин дошао до неког блага, и сам ради своје сигурности побегао у Банат и настанио се у Ковину. Када настану таква времена све је могуће. Али је сигурно да га Поп Лука са неким благом није послао у Банат, чак сам убеђен да се они те 1803. нису ни познавали, а ни чули један за другог.

Голуб се у Ковину примирио. За њега се ништа није чуло, а остала је и тајна чиме се бавио. Оженио се Анном и са њом изродио више деце, као што смо и написали. Како се он нашао у Вршцу, како и зашто се одлучио да баш у Великом Средишту откупи од царске коморе ово место и земљиште јесте Голубова тајна. У Енциклопедији коју је приредио Боровски, стоји да је Голуб од ризнице купио имање 1823. године, а Феликс Милекер износи да је то урађено 1832. године. Исти податак пронашли смо у Википедији, а и код других аутора. Мишљења смо да је у Енциклопедији дошло приликом слагања материјала за штампање до пермутације, па уместо 1832. отштампано је 1823. година. **Склони смо да поверујемо да је то ипак била 1832. година, због догађаја који следе. Голуб је 1838. године, сам подигао стари каштел, мада постоји и податак да је то урађено између 1860. и 1870. године. По нашем мишљењу тај податак није тачан, и вероватно да је тих година или можда само нешто касније подигнут нови дворач кога су свакако подигли Голубови синови Василије и Александар. Постоје подаци да је подигнут крајем XIX и почетком XX века, што опет није тачно, јер имање па и дворци, како ћемо касније видети, у то време, већ нису били у власништву Лазаревића. Вероватно да је тих година, почетком 20. века нови власник преуредио или доградио нови каштел за друге намене и потребе, а не само за становање. 1839. како пише у Енциклопедији Голуб је купио и Мало Средиште. Краљ Фердинанд му је за та два места послао писмо о донацији 1841. године, а 29. јула исте године, стигло је писмо о племству са грбом (Слика бр.1) и предикатом: от Малог и Великог Средишта. Голуб је иза имена, а испред презимена додао „племенити“ тако да му је пуно име било: Голуб племенити Лазаревић от Малог и**

Великог Средишта. Као што се зна титула је била преносива на потомство, што ћемо касније и видети, да ће их носити и голубова деца и унуци. Која је сума новца стајала у писму о донацији није нам познато. Израчунали смо према неким подацима да је Голуб купио нешто преко 4.000 ланаца земље, од тога око 3.700 ланаца у Великом Средишту, а остатак у Малом Средишту. Зна се да је Голуб 1838. године, населио у Великом Средишту око тридесетак породица Чеха и Бугара католичке вере. Није нам познато одакле их доселио.

1. Грб породице Лазаревић

Укратко само о дворцима или каштелима и о њиховом некадашњем изгледу. Стари дворац је изграђен у класицистичком стилу, (Слика бр.2) што значи, угледање на грађевинска дела из класичне старине. Сличне дворце у то време градили су у други

2. Стари каштел, Велико Средиште

3. Мали Каштел, Велико Средиште

велики земљопоседници у Војводини. То је приземни објект симетричне предње фасаде са доминирајућом портиком у средини. Њу носе четири масивна зидана стуба, са средишњим степеништем за улаз у дворац. Са дворишне стране нема приступног степеништа за улазак у каштел. Стари дворац је после II светског рата претворен у Основну школу „Бранко Радичевић“.

Мали дворац је касније грађен на истом плацу са одликама еkleктичког, неоригиналног и мешовитог стила са неоготским елементима и степенасто завршену атику са кулама на угловима. (Слика бр.3). Зграда малог дворца је напуштена, без неке намене и у лошем стању. Конзерваторски радови су 1986/87. године, урађени само на старом дворцу, иако су оба проглашена за споменике културе од изузетног значаја. Дворци се налазе, као и код осталих спахија у лепо сређеном и великом парку, са високом шумом у којој се налазе и неки ретки примерци дрвећа. Интересантно је напоменути, да се парк у Великом Средишту не налази у књизи Јасне Кораћ: „Стари паркови Баната“.

Василије племенити Лазаревић от Малог и Великог Средишта, око 1814 - 1887

Једини докуменат који имамо о Василију-Васи племенитом Лазаревићу јесте на жалост његова умрлица коју смо пронашли у Протоколу умрлих великосредишке парохије. (Слика бр.9). У умрлици пише да је Василије умро 1887. године, 29. јуна и да је сахрањен 1. јула у Великом Средишту. Такође стоји да је земљопоседник, Гр. восточное вере, рођен у Ковину, да је поживео 73 године и да је умро од рака. Погреб је обавио парох великосредишки Александар Кенгелац. Парох је још написао да је у браку поживео 50 година и 5 месеци. На основу година колико је поживео израчунали смо да је Василије рођен око 1814. године. На основу година проведених у браку израчунали смо да се Василије оженио у 23. години живота, највероватније 1837. године.

Василије и Марија имали су више деце. Маријино порекло није нам познато, а нисмо пронашли ни њену годину рођења, а ни годину њене смрти.

1 - Олга је рођена 1840. године. Крштена 23. јуна, у Великом Средишту. **Ћерка је Василија, Лазаревића земљопоседника великосредишког и мајке Марије** Греконеунитскога вере. Мислимо да је то ипак православна вера, пошто је Олгу крстио парох великосредишки Константин Петровић, а крштени кум је био Петар Голубичић из Ковина. Забележено је и име бабице, Елеонора Ванглер из Вршца. (Слика бр.12).

У Протоколу венчаних пронашли смо да су се 1858. године, 16. августа венчали Александар Маленица од Стаморе, државни кавалир (има више значења вероватно витез), земљопоседник и житељ великогајски. Има 26 година и ступа у брак по први пут са Олгом ћерком Василија Лазаревића от Великог и Малог Средишта која има 18 година. Венчани кум Александра био је Јован Николић от Мацедоније, а Олге Теодор Ћика от Дежан фалве. Венчао их је парох великосредишки Константин Петровић. (Слика бр.13).

Александар и Олга Маленица имали су четворо деце: Петра рођ. 1859., Јована рођ. 1860., Милоша рођ. 1865. и Евгенију рођ. 1867. Сви рођени у Великом Гају

† У протоколу умрлих пронашли смо, да је Олга Маленица от Стаморе, рођ. Лазаревић од Средишта, удова, умрла 1893. године у Вршцу 28. августа у 53. години живота. Сахрањена је 30. августа у вршачком гробљу. Умрла је од отока цигерице. У умрлици још пише, да је православне вере и велепоседница. (Слика бр.14).

2 - Георгиј је рођен 1844. године 3. фебруара, у Великом Средишту. Син је Василија Лазаревића, земљопоседника из Великог Средишта и мајке Марије Греконеунитскога вере. Крстио га Павел Голубичић, син Василија Голубичића, купца ковинског и парох Константин Петровић великосредишки. (Слика бр.15).

Нисмо пронашли кад се Георгије венчао са Алојзијом. Вероватно да није била из Великог Средишта, па је венчање обављено у месту њеног рођења, какав је тада и био обичај. Пронашли смо да су Георгије и Алојзија имали двоје деце, два сина:

2/1 - 1868. године 27 септембра родио се Арсеније, син Георгија и Алојзије племенити Лазаревић от Великог Средишта, земљопоседници, православне вере. Дете је крштено 6. октобра 1868. године. Кум је био Александар пл. Маленица от Стаморе и Великог Гаја и парох великосредишки Георгиј Радак. (Слика бр.16).

† 1869. године 25 јуна умро је Арсеније, син Георгија пл. Лазаревича, брачно рођен стар 9 месеци и сахрањен 27 јуна 1869. године у Великом Средишту. Дете је умрло од ангине, а погреб обавио парох Георгије Радак. (Слика бр.17).

2/2 - 1869. године, 18. августа родио се Феодор, син Георгија и Алојзије пл. Лазаревић, спахија, Греко Восточное вере. Феодор је крштен 20. августа. Крстила га је Меланиа, ћерка Василија Лазаревића, сестра Георгија и тетка Феодора. Крштење обавио великосредишки парох Георгије Радак. (Слика бр.18).

† 1879. године, 13. новембра умро је Георгије пл. Лазаревић, спахија из Великог Средишта у 35. години живота. (Син Василија). Сахрањен је 15 новембра у Великом Средишту. Опело обавио великосредишки парох Георгије Радак. Записано је да се представио од покварених плућа, вероватно туберкулозе. (Слика бр.19).

3 - Елисавета је рођена 1845. године, 6. септембра, ћерка Василија Лазаревића, земљопоседника из Великог Средишта и мајке Марије Греконунитскога вере. Исте вере је и Елисавета. Крстила је **Јулијана сестра Василија и тетка Елисавете, а ћерка - дете Голуба Лазаревића,** земљопоседника из Великог Средишта. Спомиње се и бабица Анна Вандер. Крштење обавио великосредишки парох Константин Петровић. (Слика бр.20).

† Елисавета је 1848. године, 12 маја умрла у старости од 2,5 године, од кашља. Она је ћерка Василија Лазаревића, земљопоседника из Великог Средишта. Сахрањена је 14. маја на гробље. Сахрану обавио парох великосредишки Константин Петровић. (Слика бр.21).

4 - Антоние је рођен 1846. године, 6. августа, син Василија Лазаревића, из Великог Средишта, земљопоседника и мајке Марије, Греконунитскога вере. Исте вере је записан и Антоније. Крстио га је Валентин Кудрици, земљопоседник. Крштење обавио парох великосредишки Константин Петровић. (Слика бр.22).

На крштеници се налази знак † крста, што говори да је Антоније умро. Ми нисмо у Протоколу умрлих пронашли годину његове смрти. Додуше он се касније и не појављује, што опет није знак да је умро, можда се негде и одселио.

5 - Меланиа је рођена 1850. године, 3. децембра, ћерка је Василија плем. Лазаревића, земљопоседника великосредишког и мајке Марије Греконунитскога вере. Интересантно је да се поред Маријиног имена код све новорођене деце уписује, „Греконунитскога“.

И овде је Јулијана као тетка крстила Меланију. У крштеници пише да је она дете, ћерка Голуба Лазаревића. Испред имена Јулијана неко је ставио † што би значило да је умрла, мада је нисмо пронашли у Протоку умрлих. Спомиње се и бабица из Вршца Елеонора. Крстио је великосредишки парох Константин Петровић. (Слика бр.23).

У протоколу венчаних пронашли смо да су се 1871. године, 17. новембра венчали први пут Карло, син Цес. Кр. генерал мајора Карла Фређелиа, барона Леохарди. Женик Карло имао је 23 године, 5 месеци и 18 дана. Евангелистичке вероисповести. Службовао је у Хусарској Грофовској Регименти број 3. Карло је рођен у Темишвару, а живи у Елизабет-Штату у Ердељу. **Девица Меланиа** ћерка, земљопоседника Василија племенитог Лазаревића, Темишварског и Вршачког Великог Жупана. Меланија је имала 20 година, 11 месеци и 15 дана, Грековаосточное вероисповести. Василије Лазаревић је имао чин Цер. Кр. лајтнанта. (поручник). Меланија је рођена и живи у Великом Средишту. Венчани сведок Карла био је Јоанн Шевић, Мађарски адвокат, грађанин темишварски, а Меланијин Евгениј Константинович от Герман. Венчао их је парох великосредишки Георгије Радак. У рубрици оглашенија, иако је тешко растумачити, мислим да је парох написао да је од архијереја добио одобрење за трократно објављевање венчања младенаца у цркви и дозволу за венчање пошто су били различите вероисповести. (Слика бр.24).

6 – Јован је рођен 1853. године, у Пешти, Угарска. Син је Василија пл. Лазаревића. Годину рођења смо израчунали из умрлице. Рођен је у законитом браку.

† Јован је умро 1857. године 1. јула у Великом Средишту у старости од 4. године, од болести сувог кашља. Син је Василија пл. Лазаревића, православне је вере. Сахрањен је у Великом Средишту **3.јула.** Опело одржао Константин Петровић. (Слика бр.25).

7. и 8. – Иван и Анна, близанци су рођени 1860. године, 30. априла, од оца Василија и мајке Марије Лазаревић, у Великом

Средишту, земљопоседници восточно православне вере. Деца су крштена **1. маја у Великом Средишту. Крстио их је стриц Александар от Лазаревић** и парох великосредишки Георгије Радак. (Слика бр.26).

† Анна, близнакиња са Иваном је умрла 1861. године, 16. фебруара. Поживела је само девет месеци. Она је ћерка Василија Лазаревића, рођена у законитом браку, спахија, православне вере. Анна је умрла и сахрањена 17. фебруара у Великом Средишту. Умрла је, како је написао парох великосредишки Георгије Радак од фраса. (Слика бр.27).

9 – Стефан је рођен 1858. год. у Великом Средишту. Син је Василија пл. Лазаревића. Годину рођења смо израчунали из умрлице. Рођен је у законитом браку.

† Стефан је умро 1863. године, 16 септембра у Великом Средишту. Поживео је 5 година и 2 месеца. Син је Василија плем. Лазаревића, православне вере, властелина великосредишког. Стефан је сахрањен у Великом Средишту 17. фебруара. Опело одржао парох великосредишки Георгије Радак. Стефан је умро од тифуса. (Слика бр.28).

† Иван, близанац са Анном, умро је 1871. године 5. фебруара у Великом Средишту, у старости од 10 година, 9 месеци и 5 дана. Иван је син Василија пл. Лазаревића, жемљопоседника, Грко Восточное вере. Сахрањен је у Великом Средишту 6. фебруара. Опело одржао парох великосредишки Александар Кенгелац, који је записао да је Иван умро од суве болести. (Слика бр.29).

Василије пл. Лазаревић и његова супруга Марија од 1840-1860. за неких 20 година изродили су деветоро живо рођене деце; 4 ћерке и 5 синова. Две ћерке Олга и Меланија, се удале и засновале породице. За Олгу знамо да је имала 4. деце, три сина и ћерку, а за Меланију немамо података. Две ћерке Елисавета и

Анна су умрле као мала деца, од 2,5 године и од 9 месеци. Једном су имали и близанце. Са мушком децом нису имали среће. Георгије, најстарији син умро је у 35. години живота, за Антонија немамо податке да је умро, а не постоје никакве назнаке да је жив, Јован је умро од 4 године, Иван од 11 и Стефан од 4 године. Умро је и Арсеније, Георгијев син од 9 месеци. Деца су имирала од кашља, ангине, фраса, тифуса, Георгије од туберкулозе.

За Василија је интересантно да је имао разне кумове за крштење своје деце, често су то били и најближи рођаци. Олгу и Георгија, крстили су кумови из Ковина Петар и Павел Голубичић, Арсенија Александар Маленица от Стаморе, зет Василија, Феодора је крстила Меланија рођена тетка, Елисавету и Меланију крстила Јулијана ћерка Голуба Лазаревића, Ивана и Ану, близанце, крстио стриц Александар Лазаревић.

Остао је једино жив млађи син Георгија и Алојзије Феодор. Желим да нагласим да је Феодор син Георгија и Алојзије, а унук Василија пл. Лазаревића, и да све друге комбинације и размишљања о његовом пореклу морају се заборавити. Он је једини са Василијеве стране могао бити наследник спахилука, али Феодор је имао другачије мишљење. У Енциклопедији Боровског пронашли смо да је Феодор отишао у Босну и био окружни начелник мада незнамо којег округа. Нисмо пронашли ни кад је из Средишта отишао. За имање у Великом Средишту, може се закључити, није се баш много ни интересовао. О Феодору има веома мало података. Шта је радио после I светског рата и како се нашао у Будимпешти немамо података, сем из Бележака И. Ивановића, који је писао и о Лазаревићима, где смо пронашли да је Феодор имао три ћерке. На његовој крштеници у Протоколу крштених, неко је дописао да је умро 1. маја 1937. године у Будимпешти, у 68. години живота. Ето то би било све о Феодору пл. Лазаревићу од Малог и Великог Средишта.

Александар племенити Лазаревић от Малог и Великог Средишта, око 1825-1892

Једини валидан докуменат који поседујемо о Александру пл. Лазаревићу от Малог и Великог Средишта јесте његова умрлица, пронађена у Протоколу умрлих (Слика бр.11). великосредишке парохије. Умро је 1892. године, 24. фебруара Александар пл. Лазаревић, земљодржец у Великом Средишту у 67. години живота. Да је Грко восточное вере, да је рођен у Ковину. Претставио се од старости и слабости. Сахрањен је у Великом Средишту. Опело обавио парох великосредишки Александар Кенгелац. На основу податка о дужини живота израчунали смо могућу годину Александровог рођења, да је рођен око 1825. године. Био је ожењен са Александром или Александрином која је, тако смо израчунали, била млађа од супруга Александра неких 14 година. Немамо никаквих података о њеном пореклу, сем да је рођена у Вршцу. Не можемо да утврдимо ни годину венчања пошто су прво дете, које смо пронашли у Протоколу рођених и крштених добили, када је Александра имала 28, а Александар 42. године. Да ли су имали неко дете пре Марте немамо података.

Пронашли смо, и за то износимо податке, да су Александар и Александра пл Лазаревић от Малог и Великог Средишта имали петоро деце: четири ћерке и једног сина.

Марта је рођена 1867. године, 17. августа. Она је ћерка Александра и Александре пл. Лазаревић, земљодержец. Дете је брачно, Гр. восточное вере. Дете је крштено у Великом Средишту, 20. августа. Дете крстио Милош Баич, зельодержец от Варадие. (Слика бр.30).

† Марта је умрла 1878. године 30 новембра, у Великом Средишту. Поживела је 11 година, 3 месеца и 14. дана. Она је ћерка Александра пл. Лазаревића, Гр. восточное вере, земљодржца. Умрла је од бранда, бронт. (Изумирање ткива под утицајем трулежних бактерија - Вујаклија). Сахрану обавио парох Александар Кенгелац. (Слика бр.31).

Анна је рођена 1869. године, 20. јануара у Великом Средишту. Она је ћерка Александра и Александре пл. Лазаревић, земљодержец. Дете је брачно, Гр. восточное вере. Дете је крштено у Великом Средишту, 26. јануара. Дете крстио Милош Баич, зельодержец от Варадие и парох великосредишки Александар Кенгелац. (Слика бр.32).

Михаил је рођен 1870. године 8. августа у Великом Средишту. Он је син Александра и Александре пл. Лазаревић, земљодержец. Дете је брачно, Гр. восточное вере. Дете је крштено у Великом Средишту, 16. августа. Дете крстио Атанасие Баич, зельодержец от Варадие. и парох великосредишки Александар Кенгелац. (Слика бр.33).

Олга је рођена 1872. године, 18. јуна у Великом Средишту. Она је ћерка Александра и Александре пл. Лазаревић, земљодержец. Дете је брачно, Гр. восточное вере. Дете је крштено у Великом Средишту, 19 јуна. Дете крстио Милош от Баич, зельодержец от Варадие. и парох великосредишки Александар Кенгелац. (Слика бр.34).

Мариа је рођена 1874. године, 19. маја у Великом Средишту. Она је ћерка Александра и Александре пл. Лазаревић, земљодержец. Дете је брачно, Гр. восточное вере. Дете је крштено у Великом Средишту, 2. јуна. Дете крстио Антоние от Остоич от Шемлака и парох великосредишки Александар Кенгелац. (Слика бр.35).

† Мариа је умрла 1877. године 12. априла, у Великом Средишту. Поживела је 2 године и 11 месеци. Она је ћерка Александра от Лазаревич, земљодержец, Гр. Восточное вере. Сахрањена је у Великом Средишту 13. априла. Опело оджао парох великосредишки Александар Кенгелац. Марија умрла од дифтерије. (Слика бр.36).

† Александрина пл. Лазаревић је умрла 1894. године, 21. јуна у Великом Средишту у 55. години живота. Она је супруга поч. Александра пл Лазаревића. Велепоседница, вере Греко источно. Умрла од шлога, ароplexia cerebri. Сахрањена у Великом Средишту 23 јуна. Опело обавио Павле Михајловић, капелан. Александра је надживела супруга само за две године и неколико месеци. (Слика бр.37.).

Од петоро живо рођене деце, умрле су, као што се види две ћерке, најстарија Марта од 11 година и најмлађа Марија од 3 године. Остале су живе Анна и Олга и син Михаил, Михаило. Када им отац Александар умро 1892. године, Анна је имала 23, Михаило 22 и Олга 20 година. Шта је било са Аном и Олгом званичних података немамо. Верујемо да је породица живела у Вршцу пошто је нова спратна кућа са торњем већ била саграђена, а оне младе и богате. Тражили смо их у Протоколима венчаних вршачке и великосредишке парохије, али их нисмо пронашли. Пронашли смо непотпуне и недокументоване податке да се Олга Лазаревић, млађа ћерка Александра Лазаревића удала за барона Бинерта и да је са собом однела и позамашни мираз. Никаких података о барону Бинерту, уопште о тој породици. Они се само онда појављују кад је њен брат био у невољи, у великим дуговима. За старију сестру Ану немамо баш никаквих подата. Њу нико и не спомиње. За Михаила или Мишу, због његовог чудног понашања има доста материјала. О њему ћемо писати нешто касније.

Шта су браћа Василије и Александар завршили од школа и какво су образовање добили и имали немамо података. Али је сигурно да су били образовани људи и са добрим знањем немачког и мађарског језика. Не ради се само о богатству које је стекао њихов отац Голуб, а после су га и они вишеструко увећали, већ се ради о њиховом великом утицају, угледу и моћи у Тамишкој жупанији и граду Темишвару, поготову старијег брата Василија. Не бих отоме, да ли је Василије на пијаци изградио млин ветрењачу уместо постојеће суваче, коју је коњ окретао, да ли су и колико имали банака, вероватно да јесу као богати људи, да ли су поседовали фабрику шпиритуса, итд што сам онако успут пронашао, већ бих се задржао на неким провереним документима, мада их има мало.

Друштвене и привредне активности Василија и Александра Лазаревића

У Енциклопедији Тамишке регије, коју је приредио Боровски Саму са сарадницима пронашли смо у делу књиге, Лазаревићи (Велико и Мало Средиште) текст: Да је господин поручник Василије био од 1866 – 1869. године, помоћник главног старешине тамешког округа, а да је до 1876. године, био врховни старешина града Темишвара. Имам и превод, да је Василије био суб-префект, помоћник, а касније префект, врховни старешина. По Вујаклији префект означава претпостављени, старешина, начелник и не мора да се увек односи на полицију мада и може. Такође смо пронашли да је 1872. године, спровео неку реформу официјерског кадра у војном врху Тамишке регије.

Нисам наишао на неку целину иако сам тражио по мађарским енциклопедијама, којих заиста има доста, већ сам наилазио само на неке делове или боље речено само на по неку реченицу. Разуме се, да је тешко од таквог материјала саставити целину делатности, рада и доприноса Василија Лазаревића по војним и другим питањима у Тамишкој жупанији.

Катарина Кнежевећ, коаутор овога рада пронашла је, у Енциклопедији Насеља и градови Тамишке жупаније, коју је приредио Боровски са сарадницима, на страници 131. текст следеће садржине: Иако је право доношења закона враћено Темишвару по Нагодби из 1867. године, прописи и организациона правила о градској самоуправи имплементирана су тек 1872. године. Повратком ових права у Тамишкој жупанији се бирају велики жупани који истовремено управљају и градом Темишваром, а и целом жупанијом. Њихова улога у управљању самим градом била је више почасна, односно

велики жупан је консултован и давао је мишљење о одлукама Градског савета и градоначелника, а да није превише утицао на њих. Међутим, велики жупан је био важна спона између града и владе Угарске и протезирао је код владе град Темишвар по важнијим питањима.

За првог великог жупана Тамишке жупаније биран је средиштанин Василије Лазаревић, који је на том положају остао пуне три године, од септембра 1871. до августа 1874. године, управо у време имплементације, спровођења поменутих прописа и организационих правила о локалној самоуправи.

Овде смо тек пронашли које су биле неке од дужности и обавеза великог жупана у једној регији или жупанији. Свакако да је у то време била велика част и почаст како за Василија племенитог Лазаревића, тако и за Вршац и мало село Велико Средиште. Кажу, да је Вршац захваљујући великом жупану добио првостепени суд, а свакако да су и Лазаревићи као земљопоседници имали велеке могућности за увећавање и комплексирање поседа. У Енциклопедији се још спомиње да је његов син Георгије - Ђорђе био велепоседник у Великом Средишту, који је умро 1879. године. Његов (Ђорђевић) син Феодор, рођен 1869. био је у Босни окружни начелник.

Стеван Бугарски у својој књизи: „Срби у Темишвару. Град“ спомиње да је 1869. године основано Деоничарско друштво за изградњу новог Српског позоришта. Између осталих, члан овог друштва са учешћем од 1.000 форинти био је и племенити Василије Лазаревић од Средишта. Године 1875. је отворена нова зграда Градског позоришта у Темишвару.

У Протоколу венчаних његове ћерке Меланије, које је обављено 1871. године, новембра месеца, стоји да је, Василије пл. Лазаревић био велики жупан Темишварског и Вршачког округа. Такође се може прочитати да је био Цес. и Кр. лаитнант - поручник (по Вујаклији).

Може се закључити да се старији брат Василије више бавио политиком, и као велики жупан стицао углед на све стране, млађи брат Александар, бринуо се о увећању богатства породице. Александар је пожелео, а 1844. године је и изградио усред града Вршца прелепу спратну кућу са торњем, која је одмах названа Палата Лазаревића. У приземљу су изграђени трговачки локали а на спрату просторије за становање и салони. (Слика бр.4) кућа са торњем, снимано 1910).

4. Изглед куће са торњем, Вршац, 1910. Власништво Хуга Фриша

Приликом реконструисања подрума за трезор Војвођанске банке пронађен је текст на немачком језику (Слика бр.5) који преведен на српски језик гласи: Под владавином цара од Аустрије и апостолског краља Угарске Фрање Јосифа I Александар племенити Лазаревић земљопоседник из Средишта је 1884. године дао ову кућу са овим торњем зидати. Грађевински предузимач Антон Холман, лимарски мајстор Алојз Дитрих, лимарски калфа Јосиф Румелфенг, ученик Стеван Адам, ученик Густав Дитрих. Гвожђарију произвео је Јулијус Сајдл. Вршац, септембра 1884. године. (Слика бр.6). Ове материјале поклонио ми је господин Коста Радак, тадашњи директор Војвођанске банке. Превео са немачког језика Александар Бобик. Остала је тајна које овај текст написао.

Ова кућа је и данас једна од најлепших, у граду. Александра или можда чак и Александрина, како стоји у њеној умрлици пл. Лазаревић, коју су највероватније звали Анка, свакако да је потицала из једне отмене вршачке породице са лепим манирима и сама је настојала да подигне углед породице Лазаревић. И поред великог труда нисмо могли да пронађемо из које породице потиче, као ни годину њене удаје за Александра. пл. Лазаревића, земљопоседника из Великог Средишта. По завршетку куће, па све до краја живота, становала је са породицом у овој кући. Свакако да је породица Лазаревић, као веома богата и уважена живела на високом нивоу, како су то уосталом и правила тог времена захтевала. Ја о сјајним баловима који су одржавани у тој кући не бих писао, пошто би само понављао све оно што је већ лепо написано. Свакако да је доста тога и измишљено, што је сасвим у реду. Уосталом живот богатих и моћних људи увек је испреплетен митовима и неуобичајеним понашењем истих. То их уствари издваја од обичних људи, њихових суграђана. О њима сви причају, што је свакако лепо, без обзира да ли је прича и истинита или није. Свако може, што је и најлепше, да јој понешто дода или одузме.

Unter dem Patronat des
Kaisers von Oesterreich und
apostolischen Königs von Ungarn
Franz. Josef I.
Herr Franz Alexander von
Laxanovits
Erbbesitzer von Esredisige
im Jahre 1884
~~unter Genehmigung des
Herrn Beamten
Laxan.~~
Lehrmeister Anton Hoffman
Bauingenieur Alois Dietrich
Bauingenieur Julius Joseph Rimmel
Bauingenieur Stefan Baum
" Gustav Dietrich
Bauingenieur Herr Julius Seidl
Bauingenieur
Munich im September 1884

5. Дозвола за зидање куће са торњем, Вршац, 1884. године.

Pod vladavinom
cara od Austrije i
apostolskog kralja Ugarske
Franje Josifa I
Aleksandar plemeniti
Lazarević

zemljoposjednik iz Središta
je 1884. godine
dao ovu kuću sa ovim
torњem zidati.

Gradjevinski preduzimac Anton Hofman
limarski majstor Alojz Ditrik
limarski kalfa Josif Rumelfeng
učenik Stevan Adam
učenik Gustav Ditrik.

Gvoždjariju proizveo je Julijus Sajdl.
Vršac, septembra 1884. godine

Пропаст породице Лазаревић

Све се то некако пребрзо догодило. Невероватно да је то све урадио један веома млад човек, једва пунолетан. Породица је почела да пропада, а имење да се растура и продаје, умирањем главних носилаца рада и реда на спахилуку, Василија и Александра. Прво је умро Василије 1887. године. Сва су му деца, као што смо и констатовали помрла, сем Олге која се удала за Александра Маленицу и Мелание која је удата за Карла Фређелиа. Син Василија Георгије је умро 1879. године, а унук Феодор син Георгија отишао у Босну за начелника неког округа. **Практички Василије и није имао наследника за имање.**

Александар, млађи брат Василија је умро 1892. године, а супруга му Александра само две године касније 1894. Олга њихова млађа ћерка се удала за барона Бинерта, а за Анну (старија сестра Олге) нисмо ништа пронашли од докумената што би указивало на њену судбину. Имање међу браћом није било подељено. Оно се катастарски водило као целина.

Тако да је, након смрти оца Александра, прави и једини наследник целокупног земљишног поседа са два дворца, Палатом Лазаревић, као и другим непокретнама и готовог новца у банкама, наследио премлад у 22. години живота, неспреман да води једно овако велико имање па можда и незрео племенити Михаило Лазаревић, земљопоседник од Великог и Малог Средишта. Шта је Михаил – Михаило - Миша – Мишука, како су га све звали и мазили имао од школе није нам познато. Верујемо да је нешто и завршио, да је био писмен и сигурно говорио макар два страна језика, мађарски и немачки. Али шта се са њим или у њему дешавало да тако млад човек за само неколико година уништи велико богатство на такав начин. Прво је почео са оргијама, а оне су трајале данима.

О њима се причало и у неким листовима и писало. Мишука никад и никуд није ишао сам. Увек га је пратила гомила свирача, веселе браће (алкохоличара) и лаких жена. Увек се нађу беспосличари који здушно „помажу“ у трошењу и разбацивању туђег новца. Мислим да му је и мајка 1894. године, умрла од шлога од туге и срамоте због његовог бахатог и неразумног понашања. Те његове пијанке и оргије са веселом братијом, нису могле да униште богатство Лазаревића, али коцка јесте. Како износе неки аутори он је за три године, 1892 – 1895. потрошио пола милиона форинти. Кажу да је у то доба то био огроман новац. Са коцком није било шале. Изгубљени новац на коцки морао се дати или „оде глава“. Године 1895. дошао је у Вршац. Његов изненадни долазак брзо је разјашњен пошто је објављена лицитација имања у Великом Средишту. Тих дана тужно је било гледати ценкање купаца и распарчавање великог имања некад угледних и моћних Лазаревића, пошто је купаца, углавном богатих Немаца било више. Тако су прелепу Палату Лазаревић у центру Вршца купили трговци Хуго и син Геза Фриш и од ње направили робну кућу. Спрат је служио за становање. Од тада се, па до данашњих дана ова палата зове Фришова палата. Стари дворац у Великом Средишту купио је Ђула Фриш, а нови дворац купио је Хаузер Карољ. Земљу за обрађивање купили су још Клиер Карољ и Ронаи Ђерђ. Као што се види било је више купаца, пошто целокупно имање Лазаревића нико није могао да купи сам. Нисмо нашли податак колико је ко од њих купио ланаца земље. Било би лепо да смо и тај податак пронашли, али на жалост нисмо. На крају, Михаило је толико ниско пао и морално срозао, да је 1897. године, кривотворио менице с потписима свог зета барона Бинерта и сестре Олге. Да га не би ухватила и ухапсила полиција, заварао је траг у Паризу, а онда побегао у Њујорк. Тамо је као сиромашко почео неки живот, кажу као перач судова у неком хотелу.

Ове податке о продаји спахилука Лазаревића, двораца и палате пронашли смо у Енциклопедији Тамишке регије, коју је приредио са сарадницима Боровски Саму.

На крају желимо само да неке ствари, за које сматрамо да су битне разјаснимо. Михаило Лазаревић је био власник дела имања све до 1898. године, када је и последње парче земље продато. Нови или мали дворца у Великом Средишту саградили су Лазаревићи у XIX веку, а не крајем XIX и почетком XX века, кад већ нико од Лазаревића није био жив па ни Михаило. Вероватно да је Хаузер неке делове дворца преуређивао у просторије за чување и производњу вина, пошто се озбиљно бавио виноградарством.

Сви наведени подаци су проверени и тачни и налазе у Додатку овог рада.

На крају преписаћу причу „Плач над гробом“ за коју не знам ко је аутор.

Крајем марта 1900. године сви вршачки листови објавили су белешку под насловом „Свршио је?!“ И исписали следеће редове: „Нови пештански Журнал добио је од неког Јосифа Корфелда, новинара из Њујорка, овај извештај о познатом пропалом спахији Миши пл. Лазаревићу из Великог Средишта: Јуче је сахрањен познати бивши милионар, импресарио и келнер Миша пл. Лазаревић, који је у болници умро услед унфлуенце и бола за домовином. Многи његови земљаци отпратише га до вечне куће. На гробу држао је говор Бела Вајсмајер. Његово надгробно слово произвело је силан утисак на присутне, а завршио је овако: Љубљени земљаче, драги пријатељу! Суђено ти је да умреш далеко од своје домовине! Мораш да почиваш у страниј земљи! Нека ти је лака ова земља! Нека ти Бог подари на оном свету блаженство и мир који на овом свету ниси могао наћи. Сви су плакали. Виктор Галовић, присни пријатељ Лазаревићев, певао је по американском обичају над отвореним гробом песму тугованку, у чему су му помагали сви присутни. Тако је свршио Миша пл. Лазаревић!“

Да поновимо:

Михаил Лазаревић, син Александра и Александре пл. Лазаревић,

је рођен 8. августа 1870. године у Великом Средишту.

Умро је крајем марта 1900. године у Њујорку, где је и сахрањен.

Поживео је само 30 година.

Успон и пад пл. породице Лазаревића је од 1832 – 1898. године.

Голуб – Василије – Александар - Михаило

Шта је остало од племенитих Лазаревића?

Прелепа палата са торњем у Вршцу, сада смештена „Војвођанска банка“

Стари дворцац у Великом Средишту, сада смештена ОШ „Бранко Радичевић“

Нови дворцац у Великом Средишту, није нашао своју намену. Изгледа тужно и запуштено што због зуба времена, а више због немара људи и њиховог понашања.

Капела на гробљу разваљена.

Да. Остале су и лепе приче и митови о пл. Лазаревићима, које не доносе новац.

Д О Д А Т А К

8. Умрлица Ане Лазаревић, Голубове супруге, 1868.

28	1868.	1868.	Ана сина за Голуба и Лазаревић внук и сестрица, Седумца.	80.	Ур. Вос. носно.	Драмца.	Дан срало.	Бел. Средн. Об.	Георгија дѣв. Јована Бел. Седум. Им.	и сестрица и сестрица и сестрица и сестрица и сестрица
----	-------	-------	---	-----	--------------------	---------	---------------	-----------------------	---	--

9. Умрлица Василија Лазаревића, сина Голуба, 1887.

18.	1887.	1887.	Васиља оца Голуба и Лазаревић и сестрица, Седумца.	73.	Ур. Вослозно.	Ветледрже	Ковина	Бел. Средн.	Алекса Кенгел Парова Будинка	и сестрица и сестрица и сестрица и сестрица
-----	-------	-------	--	-----	------------------	-----------	--------	----------------	---------------------------------------	--

10. Венчаница Станије, ћерке Голуба Лазаревића, 1837.

1837.	Ур. 10.	Св. Василија Лазаревић и сестрица, Седумца, Иматери.	Св. Василија Лазаревић и сестрица, Седумца, Иматери.	20.	Ур. Вослозно.	Ветледрже	Ковина	Бел. Средн.	Алекса Кенгел Парова Будинка	и сестрица и сестрица и сестрица и сестрица
-------	---------	--	--	-----	------------------	-----------	--------	----------------	---------------------------------------	--

11. Умрлица Александра Лазаревића, сина Голуба, 1892.

20	1892.	1892.	Александар Лазаревић и сестрица, Седумца.	67.	Ур. Вослоз. носно.	Ветледрже	Ковина	Бел. Средн.	Алекса Кенгел Парова Будинка	и сестрица и сестрица и сестрица и сестрица
----	-------	-------	--	-----	-----------------------	-----------	--------	----------------	---------------------------------------	--

12. Крштеница Олге ћерке Василија и Марије, 1840.

ПРОТОКОЛЪ КРЪЦИАВМЪХЪ.

дѣто, Мѣс., Дни, и Мѣсто Крштинѣ и Мурскогосуданѣ.	Има, почт, и вѣроповѣ- данѣ Младѣнца.	Родители, Карактеръ и вѣро- повѣданѣ ихъ.	Воспрѣимникъ, Карактеръ и Мѣ- сто призыванѣ его, и Бащица.	Крестный, и Карактеръ его.	Пр. Прот.
1840-го Грѣ 23-го Юлія в.м.м. - Среднозе- + 20. 8, 893. 7 в.м.м.	Олга. Жет. сказоу поод Трековеднит. сказоу.	Василие и Ма- рија, Карак- теръ и вѣро- повѣданѣ ихъ. Трековеднит. сказоу.	Михаило Тоду, Симонъ и Ковило. Ва. Еленора Вагнеръ и Лѣва Вершнѣ.	Крестный Петровицъ Тароу, в.м.м. 37. Бедимъ Кин.	

13. Венчаница Олге, ћерке Василија и Марије, 1858.

6.	1858 Авг. 28. суб.	Меник Иервора и Иванъ Ивановъ и Алексан. 26.	воситъ, нос Триво	велики Тоду	Иванъ Ивановъ и Иванъ Ивановъ	Ивановъ Петровицъ Тароу, в.м.м. Среднозе- кин.	Тоду Крест- ный в.м.м. Кин.
4.	16	Иванъ Ивановъ и Алексан. 18.	слав. нос.	велики Среднозе	Среднозе Тоду и Ивановъ		Тоду Крест- ный в.м.м. Кин.
		Ивановъ и Ивановъ и Ивановъ		велики и			

14. Умрлица Олге Маленице, ћерке Василија, 1893.

7	1893	Олга Маленица и Ивановъ и Ивановъ и Ивановъ	Триво	53	Триво слав. нос и Ивановъ		
---	------	--	-------	----	---------------------------------------	--	--

15. Крштеница Георгија Лазаревића, сина Василија, 1844.

1844 г. 25. септембра	Георгиј Лазаревић	Василиј Лазаревић	Павел Толбукин	Петар Поповић
архијерејски	Митрополит	Епископ	Свештеник	Свештеник
Св. Василија	Св. Стефана	Св. Василија	Св. Василија	Св. Василија
Св. Василија	Св. Стефана	Св. Василија	Св. Василија	Св. Василија

16. Крштеница Арсенија, сина Георгија и Алојзије, 1868.

ПРОТОКОЛЪ КРЕЩАЕМЫХЪ

ЦЕРКВЪ ХРАМА

ВЪ

СЫЩА

Учело	Дѣто мѣсца и день рождѣнія	Дѣто мѣсца и день крещенія и муропомазанія	Полъ и иѣма младенца	РОДИТЕЛЫ И МЛАДЕНЦА					Странитель и муропомазанія	Иѣма и мѣсто прыванія и Восприимника или Восприимницы
				Иѣма и Прозвище	Вѣроповѣданіе	Господице	Мѣсто прыванія	Брачннн и или безбрачннн		
54	1868. 25. септ.	1868. 25. септ.	Арсеніи	Георгиј и Алојзија	Гр. Вос. Богное.	Вера	Вера	Георгиј и Алојзија	Меланія	

17. Умрлица Арсенија, сина Георгија и Алојзије, 1869.

30	1869. 25. септ.	1869. 25. септ.	Арсеніи	Георгиј и Алојзија	Гр. Вос. Богное.	Вера	Вера	Георгиј и Алојзија	Меланія
----	-----------------	-----------------	---------	--------------------	------------------	------	------	--------------------	---------

18. Крштеница Феодора, сина Георгија и Алојзије, 1869.

41	1869. 18. септ.	1869. 20. септ.	Феодора	Георгиј и Алојзија	Гр. Вос. Богное.	Вера	Вера	Георгиј и Алојзија	Меланія
----	-----------------	-----------------	---------	--------------------	------------------	------	------	--------------------	---------

19. Умрлица Георгија, сина Василија, 1879.

77.	1879 г.	Георгиј Мл. оца Мл. рочичъ	35. Мл. иу.	Ср. Рословос.	Велико - Грекуше.	Георгиј Мл. оца Мл. рочичъ.	оца Мл. рочичъ.
1880.	13.	15.					

20. Крштеница Елисавете, ћерке Василија и Марије, 1845.

1845 г.	Елисавета	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	48.
1845 г.	Елисавета	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	

21. Умрлица Елисавете, ћерке Василија, 1848.

1848 г.	Елисавета	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	35.
1848 г.	Елисавета	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	

22. Крштеница Антонија, сина Василија и Марије, 1846.

1846 г.	Антоније	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	27.
1846 г.	Антоније	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	

23. Крштеница Мелание, ћерке Василија, 1850.

1850 г.	Меланија	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	62.
1850 г.	Меланија	Василије Мл. рочичъ	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	Марија Среднѣкии	Велико дерожанъ	Мл. Среднѣкии	

24. Венчаница Мелание, ћерке Василија, 1871.

ЦРКВЕН ХРАМА		ПРВОКОЛАЪ ВЪНЧАЕМЫХЪ						СВѢДѢЛІЕ		СВѢДѢЛІЕ	
Упоко тивъ щѣ	Дѣто мѣсяца и днѣ вѣчанія	ВЪНЧАНЫХЪ				Мѣсто		Свѣдѣтеліе	Вѣнчаль	Свѣдѣтеліе и имѣ окрѣстности	
		И м а и Прозвище	воз роста	Вѣроисповѣ даніе	Осто аніе	Рожаніа	Привыча ніа				
17.	1871.	Лазаревъ Кардашевъ дѣт. ѿ. Свѣтл. Майра Карпа Фруженъ Вар. и Деметрѣ	23. Мѣс. 5. 18. Лѣт.	У. С. Славян мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	
1.	18.	Мелание дѣт. ѿ. Свѣтл. и Деметрѣ и Деметрѣ и Деметрѣ и Деметрѣ	20. Мѣс. 10. 18. Лѣт.	У. С. Славян мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	

25. Умрлица Јована, сина Василија, 1857.

119.	1857.	1857.	Јованъ Виль. Ва. сина ѿ Младовица и Звонимиръ и Ракъ ром. дѣт.	4.	Траво. и Виль. Ва. и Виль. Ва.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.
------	-------	-------	--	----	--------------------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

26. Крштенице Ивана и Ане, бизанци, Василија, 1860.

24.	1860.	1860.	Иванъ и Ане и Ане и Ане	Василија и Ане и Ане и Ане	Василија и Ане и Ане и Ане	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.
-----	-------	-------	----------------------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

27. Умрлица Ане, ћерке Василија, 1861.

С.	1861.	1861.	Ане и Ане и Ане	Василија и Ане и Ане и Ане	Василија и Ане и Ане и Ане	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.	У. С. Славянъ мѣсто.
----	-------	-------	-----------------------	-------------------------------------	-------------------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------	-------------------------

28. Умрлица Стефана, сина Василија, 1863.

53	1863	1863	Стефан Синъ Васи лија	5. 10. 2.	Восточн. Православ. нос.	Велико Средшье	Георги Са. дѣла, стар. клад. врн.	предавица одъ Мѣста.
1.	Септем брия 16.	Септем брия 14.	иъ плем. иъ Лаваре. вѣрн.	Вѣста Мѣста				

29. Умрлица Ивана, сина Василија, 1871.

11	1871	Иванъ	Синъ Ва силья иъ Лаваре. ребилъ	10. 9. 5.	Гр. Вост. стопне	Велико Средшье	Алексаандр Кемеловъ Старош Врешишнѣ	предавица одъ ево Колестнѣ
1.	Февр варія 5.	6.		Вѣста Мѣста				

30. Крштеница Марте, ћерке Александра и Александре Лазаревић, 1867.

34	1867	1867	Марта иъ Лаваре. ребилъ	Алекса ндръ иъ Лаваре. ребилъ	10. 9. 5.	Гр. Вост. стопне	Велико Средшье	Алексаандр Кемеловъ Старош Врешишнѣ	предавица одъ ево Колестнѣ
2.	Авг. стия 17.	Авг. стия 20.		Алекса ндръ иъ Лаваре. ребилъ	Вѣста Мѣста				

31. Умрлица Марте, ћерке Александра, 1878.

ПРОТЪКОЛАЪ УМИРАЮЩИХЪ										
ЦЪРКВЪ ХРАМА			ГРЪ				ОКЪЩА			
Умро гивъ ше	Лѣто мѣсцъ и день смерти	Лѣто мѣсцъ и день погребенія	ПОГРЕБЕННІА ГЪ				Мѣсто		Погребеніа	Восприятіе ГЪ Таннѣ и иима Окрестности
			Има и Прозвище	воз- раста	Вѣроисповѣ- даніе	Состо- аніе	Рожденія	Пребиванія		
2.	1878 Февр варія 30.	1878 Февр варія 1.	Марта дѣла иъ Лаваре. ребилъ	11. 2.	Вѣста Мѣста	Гр. Вост. стопне	Велико Средшье	Алексаандр Кемеловъ Старош Врешишнѣ	предавица одъ ево Колестнѣ	

32. Крштеница Анне, ћерке Александра, 1869.

10	1869	Анна	Алекса ндръ иъ Лаваре. ребилъ	10. 9. 5.	Гр. Вост. стопне	Велико Средшье	Алексаандр Кемеловъ Старош Врешишнѣ	предавица одъ ево Колестнѣ
2.	Февр варія 20.	23.		Вѣста Мѣста				

33. Крштеница Михаила, сина Александра, 1870.

46.	1870.	Михаил	Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони
2.	8. 16.	Михаил	и Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони

34. Крштеница Олге, ћерке Александра, 1872.

ПРОТОКОЛЪ КРЕЩАЕМЫХЪ											
ЦЕРКВЪ ХРАМА			ВЪ					ОЦИНА			
Уило тих- ше	Лѣто мѣсѣцъ и день рожденїя	Лѣто мѣсѣцъ и день крещенїя и муропо- мазанїя	Полъ и ѣма младенца	РОДИТЕЛЪИ			МЛАДЕНЦА			Стронтъ и муропомазанїя	Има и мѣсто прыванїя Воспрїимника или Воспрїимницы
				Има и Прозвище	Вѣроповѣданїе	Состо- анїе	Мѣсто прыванїя	Брачнїи или безбрачнїи	Стронтъ и муропомазанїя		
29.	1872.	Олга	Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони		
2.	18 19.	Олга	и Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони		

35. Крштеница Марије, ћерке Александра, 1874.

20.	1874.	Марїа	Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони
2.	18 19.	Марїа	и Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони

36. Умрлица Марије, ћерке Александра, 1877.

31.	1877.	Марїа	Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони
2.	12. 13.	Марїа	и Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони

37. Умрлица Александре или Александрине Лазаревић, супруге Александра Лазаревића, 1894.

12.	1894.	Александра	55	Брѣво	Вел. Средина	Вел. Средина	Вел. Средина	Антони	Антони
2.	21. 23.	Александра	и Александр	Ур. Вослов	Слав	Вел. Средина	Братни	Александр	Антони

Коришћена литература

1. Анђелко С. Максимовић: Велики Гај - Максимовићи, „Станиште“ - Вршац, 2011.
2. Borovszky Samu: Encziklopèdiája – Temes vármegye, Budapest.
3. Википедија: Лазаревићи из Свилеуве.
4. Википедија: Поп Лука Лазаревић.
5. Википедија: Великоко Средиште.
6. Душан Белча: Сентиментално путоцање кроз Јужни Банат, 2003.
7. Др Душан Ј. Поповић: Срби у Банату до краја 18. века. Историја насеља и становништва, Београд, 1955.
8. Иван Ивановић: Процват и пропаст великих породица у 18. и 19. веку у Вршцу и околини, штампане белешке.
9. Историјски архив Бела Црква:
Протоколи рођених, венчаних и умрлих:
  - Парохија великосредишка,
  - Парохија вршачка, и
  - Парохија великогајска.
10. Др Јован Ердељановић: Срби у Банату- насеља и становништво, Матица српска, штампа „Просвета“, Београд, 1992.
11. Петар Милатовић: Успон и пад породице Лазаревић, Illuria Forums, 2007.
12. Стеван Бугарски, Љубомир Степанов: Срби у Темишвару Град. Савез Срба у Румунији, Темишвар, 2011.

Садржај

Предговор	5
Велико Средиште пре 1832. године	7
Родоначелник Голуб Лазаревић	8
Василије пл. Лазаревић и породица	15
Александар пл. Лазаревић и породица	21
Друштвене и привредне активности пл. Василија и Александра Лазаревића	24
Пропаст породице Лазаревић, Михаили пл. Лазаревић	30
Додатак	34
Коришћена литература	42
Садржај	43
Биографије	44

БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ

Др Анђелко Максимовић. Рођен сам 22. априла 1934. године у Великом Гају, од оца Светозара и мајке Велинке, као треће по реду рођено дете Одрастао сам у сељачкој породици, средњег имовног стања, где се много радило. Четири разреда основне школе завршио сам у Великом Гају у времену 1941 - 1945. Осам разреда Гимназије са полагањем Велике матуре у Вршцу од 1945 – 1953. На Ветеринарском факултету у Београду уписао сам се 1953. Дипломирао априла месеца 1959. године. Био сам један од бољих студената. Одувек сам желео да у струци постигнем максимум и под теренским

условима. То ми се испунило 18. октобра 1973. године, када сам одбранио докторску дисертацију на Ветеринарском факултету у Београду на Клиници за заразне болести. Тог дана стекао сам звање доктора ветеринарских наука. Ментор ми је био чувени професор др Драгутин Ерцеговац, који је осмислио целокупан рад, поставио и контролисао огледе. 1974. изабран сам у звање научног сарадника, 1982. у звање вишег научног сарадника и 1993. године, у звање научног саветника. Сам или у сарањи са другим ауторима објавио сам 75 радова у ветеринарским часописима. Неки моји радови цитирани су и у Универзитетским уџбеницима Ветеринарског факултета. Кретање у служби: 1959 – 1964. Ветеринарска станица Пландиште и Ветеринарска служба Велики Гај. 1964 – 1973. Банатски Карловац, ПД „Пешчара“. 1973 – 1982. Ветеринарски институт Нови Сад, са седиштем у Вршцу. 1982 – 1999. Фармацеутска индустрија „Хемофарм“ – Вршац. 1. јуна 1999. године отишао сам у пензију. Признања: Од стране Универзитета награђен сам новчаном наградом за постигнуте одличне резултате у учењу. 1974. године. Одликован сам медаљом рада за изванредне производне резултате на фарми свиња у Бан. Карловцу. На Петом конгресу ветеринара одржаном у Скопљу 1982. године, додељена ми је Плакета са дипломом V конгреса за пуни допринос у ветеринарској науци и пракси. Ожењен сам Горданом (Милосављевић) учитељицом. Имамо два одрасла сина др. sc. Зорана, професора на Фармацеутском факултету и Дејана, доктора ветеринарске медицине. Обојица су ожењени. За сада имамо два унука Александра и Николу и унуку Јовану. По националности сви смо Срби, Православне вере. Написао сам књигу: „Велики Гај - Максимовићи“, објавило „Станиште“ - Вршац, 2011. У припреми за штампу: Породица Маленица - Велики Гај, Породица Лазаревић - Велико Средиште и Цркве у Великом Гају.

Др А. Максимовић

Каролина Кнежевић. Рођена сам у Кикинди 1956. године, где сам, на мађарском језику, завршила основну школу, а потом, на српском језику, и гимназију. Радозналу од малена, увек ме је занимала прошлост и, још кроз дечје игре, скидање велова тајни са измаштаних и реалних „мистерија“ везаних за старе предмете и зграде у мом окружењу. Како потичем из богате предратне занатлијске породице, којој је непосредно после рата имовина конфискована, наступајућа оскудица и скромно материјално стање оставили су недосањаним мој сан о студијама археологије.

Ипак она „равнотежа међу звездама“ отворила ми је рајска врата понудивши јој животну шансу – запослење у Историјском архиву у Белој Цркви, којем је био потребан радник са добрим знањем мађарског језика. Уместо маштарија о ископавањима по Египту, понуђено ми је копање по прошлости Беле Цркве, Вршца и околине, што убрзо постаје страст и љубав без премца за цео живот. После 36 прелепих година проведених у Историјском архиву и данас, као пензионер, свакодневно долазим да удахнем свеprisутни свечани мирис прошлости, упијен у зидове зграде у којој сам провела свој радни век, да урадим још понешто.

Анђелко С. Максимовић
Каролина Кнежевић
ПОРОДИЦА ЛАЗАРЕВИЋ
ВЕЛИКО СРЕДИШТЕ

Издавач:

ЕКОЛОШКИ ЦЕНТАР „СТАНИШТЕ“

Стевана Немање 19/4

013 838 525

www.staniste.org.rs

staniste@sbb.rs

За издавача:

Златија Чочић-Краснић

Коректор:

Гордана М. Максимовић

Дизајн и припрема:

Горан Димитријевић

ТА Семирамида

Штампа:

Штампарија „Тули“

Тираж: **100 примерака**

Вршац, 2013.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

929.52ЛАЗАРЕВИЋ
908(497.11 Велико Градиште)

МАКСИМОВИЋ, Анђелко С., 1934-
Породица Лазаревић : Велико Средиште /
Анђелко С. Максимовић, Каролина Кнежевић. -
Вршац : #Еколошки центар #Станиште, 2013
(Вршац : Тули). - 48 стр. : илустр. ; 25 cm

Слике аутора. - Тираж 100. - Биографски
подаци: стр. 45-46. - Библиографија: стр. 42.

ISBN 978-86-88151-08-5

1. Кнежевић, Каролина, 1956- [аутор]
а) Лазаревић (породица) б) Велико Градиште
COBISS.SR-ID 200512012